

 Persoonlijke groei

'Dromen

Iedereen droomt en zelden blijft de dromer onberoerd.

zijn

KRO's dromendokter Bas Klinkhamer helpt mensen

vensters

zoeken naar de betekenis van dromen.

op de

Door Peter van Dijk | Foto's: Pieter de Swart

ziel'

Dromen

DROMEN DOEN WE ALLEMAAL, MAAR dromen begrijpen, dat is een ander verhaal. Gelukkig heeft Nederland sinds kort een dromendokter op de televisie. Hij verscheen in februari bij de KRO, laat op de zondagavond, om elf uur, vlak voordat we naar dromenland gingen. Het was een mooie formule, er werden mensen op straat geïnterviewd over hun droomleven en als ze wilden, konden ze thuis, in een vertrouwde omgeving, een droom voorleggen aan de dromendokter. Het betrof een experiment van drie uitzendingen. Meer dan een kwart miljoen mensen bleven op voor het programma. Een succes. Reden voor de omroep om de dromendokter volgend seizoen, in het voorjaar van 2010, voluit met tien uitzendingen in een nieuwe opzet te programmeren.

Bas Klinkhamer, 45 jaar, mededirecteur van het opleidingsinstituut ITIP (Instituut voor Toegepaste Integrale Psychologie), twintig jaar ervaring in het coachen van mensen naar meer begrip van zichzelf en gespecialiseerd in dromenuitleg, is verrast en beduusd door het succes van zijn optreden. 'Droomuitleg is maar één van de vele technieken die we gebruiken binnen het ITIP', vertelt hij. 'Na de tweede uitzending was ik er heel positief over. Ik reed laat op de avond terug, door de sneeuw, had net een vrouw haar nachtmerries kunnen verklaren, ik was er helemaal vervuld van; hier gaan de mensen die naar de televisie kijken iets aan hebben, dacht ik. De site stond vol reacties.'

De dromendokter leeft, dat staat vast. Om een portret van Klinkhamer te maken, bezoek ik een van zijn thema-avonden over de droom. Een korte inleiding en dan dromen behandelen in kleine groepen, onder leiding van medewerkers van het instituut. Het zaaltje van het Hotel Kontakt der Continenten in Soesterberg zit vol: ongeveer vijftig of zestig geïnteresseerden en maar liefst twaalf begeleiders. Vragenstellers verwijzen naar de gevallen die Klinkhamer op de televisie heeft geduid. Iedereen kent Klinkhamer al, men popelt om een droom in te brengen, niet alleen in zijn eigen kleine groepje, maar ook in de

grote bijeenkomst. De televisie heeft, dat is duidelijk, de dromendokter tot een gezaghebbend instituut verheven.

EEN PORTRET VAN DEZE DROMENDOKTER vergt meer dan een enkel interview. Klinkhamer ziet de droom niet alleen als een ingang naar zelfkennis, maar ook als een venster op de ziel; als een uiting van spiritualiteit. Voor deze journalist, die getraind is in scepisis, betekent dat een precair geval van ondervragen. Voor de geïnterviewde leidt het gesprek soms tot teleurstelling. Vroeger, zo bekent Klinkhamer, kon hij moeilijk ja of nee zeggen. Nu heeft hij er geen moeite meer mee. Hij belt me op om te zeggen dat hij het eerste gesprek te veel een discussie vond en dat hij te weinig zijn eigen verhaal kon schetsen. Hij wil een nieuw gesprek.

We zitten voor de tweede keer in zijn stille werkkamer, uitzicht op de weilanden naast zijn boerderij, ten oosten van de IJssel. Klinkhamer vertelt over zijn oerdroom, toen hij zestien jaar was.

Het was de leeftijd waarop hij de middelbare school als een gevangenis ervoer. Hij droomde dat hij in het ziekenhuis lag, alleen op een zaaltje, en hij rukte plukken haar uit zijn hoofd; dan komen zijn moeder, broer en zus op bezoek en hij houdt een bos haar in zijn hand en denkt dat hij kanker heeft en dood gaat. Die gedachte alleen al doet hem wakker schrikken en hij is dolblij dat zijn familie er is en dat hij weer naar school mag. 'Ik was blij dat ik mocht leven', zegt hij nu.

Tegenover me zit een frêle man die voorzichtig formuleert. Intelligent gezicht, levendige ogen, dun haar. Hij gelooft in wat hij zegt, dat is duidelijk. Een man met zelfvertrouwen. Maar ook een man die kan luisteren en de ander zijn ruimte gunt.

Klinkhamer heeft in zijn puberteit in het ziekenhuis gelegen, met een eenvoudige blindedarm. Hij werd met een kapje lachgas onder narcose gebracht en beleefde tijdens de verdoving intens het gevoel de regie helemaal kwijt te zijn, als een bijna-doodervaring. 'Toen ik wakker werd, zat mijn vader naast me', herinnert hij zich.

'Hij zat in een blauwe gloed, als een engel. Heel wonderlijk, want ik kende hem al mijn hele leven, maar hij zag er geheel nieuw uit. Ik was ontzettend blij dat hij er zat, blij dat ik nog leefde.' Deze ervaring heeft Klinkhamer nog nooit geduid. Hij draagt haar mee als een medicijn voor vitaliteit. 'Als ik terugval of in de put zit, kan ik aan dit beeld denken en weer blij zijn dat ik mag leven.' Na zijn blindedarmoperatie begon Klinkhamer zich zijn dromen te herinneren.

Klinkhamer zegt onze eerste afspraak af, omdat zijn oudste zoon halsoverkop naar het ziekenhuis moet. Pijn in de buik. Een blindedarm, op vrijwel dezelfde leeftijd als zijn vader. Ook deze vader blijft bij hem in het ziekenhuis.

HET LEVENSVERRHAAL VAN BAS KLINKHAMER is de klassieke *werdegang* van een jongeling die worstelt met zichzelf en zijn gevoelens ontdekt. Als jongeling deed hij alle dingen die een jongen uit Het Gooi doet: tennissen, hockeyen, studeren, lid van het Corps worden. Maar hij voelde zich een buitenstaander. 'Over emoties sprak je bij ons thuis niet, je toonde ze niet. Je sprak er niet over als je een probleem had of je zwak voelde. Als je iets niet kon, liet je dat niet merken. In het geheim hield ik een boekje bij waarin ik mijn gevoelens schreef, maar ik sprak er met niemand over. Ik voelde me daardoor wel een vreemde eend.' Het voelde alsof er tussen hem en de buitenwereld een plaat van plexiglas stond.

Hij volgde eerst het spoor van zijn vader, bètapakket op de middelbare school om medicijnen te kunnen studeren, hij werkte hard, leerde zichzelf discipline en slaagde op het nippertje. Maar hij werd uitgeloot. 'Eigenlijk viel er een last van me af. Ik wilde veel liever rechter worden. Ik begon in de gaten te krijgen dat het spoor van mijn vader niet mijn spoor was. Ik was toen nog niet sterk of eigenwijs genoeg om te zeggen: dat ga ik niet doen.' Maar toen Klinkhamer een maand later toch weer ingeloot was, had hij zijn les geleerd. 'Voor het eerst heb ik nee gezegd, dat ga ik niet doen. Voor het eerst kwam mijn

Wat heb je aan dromen?

Een korte introductie, door
dromendokter Bas Klinkhamer

binnenwereld naar buiten.’

Klinkhamer werd verliefd. Zijn nieuwe vriendin bracht hem in contact met Jaap Voigt, ook al een hockeyer, maar een erg bekende. Zij woonde bij hem en zijn vrouw in huis. Voigt had haar leren kennen bij Het Pad, een spirituele beweging, en was zich vanuit zijn organisatieadvieswerk bij Philips steeds meer gaan interesseren in het individu. Jaap Voigt was een van de oorspronkelijke oprichters van het ITIP.

‘Een wonderlijke vent, eigenlijk heel bedreigend. Ik had het gevoel dat ik iedereen kon bespelen, maar Jaap niet, die keek dwars door me heen. Hij was heel indringend, maar hij introduceerde mij ook in de wereld van de dromen. Hij kon ze uitleggen. Een fascinerende man. We konden over dingen praten waar ik nog nooit over gesproken had. Voor het eerst vroeg iemand me naar mijn gevoelsleven, mijn binnenwereld. Hij vroeg me naar mijn wensen. Wat wil je? Wat betekent het verleden voor je? Waarom heb je doodsangst? Ik kreeg commentaar op mijn antwoorden. Een nieuwe wereld opende zich. Ik kreeg eindelijk contact met mensen, ik kon emotioneerd zijn, huilen. Het plexiglas verdween.’

De toekomstige dromendokter ontwaakte uit zijn angstdromen en keek verrast de wereld in. Hij stopte met de hockeysport, ging een half jaar in retraite in Indonesië om te achterhalen wat hij precies wilde, en schreef zich in op een school in Bandung voor de nationale vechtsport van Indonesië, *pencak silat*. In de woorden van Klinkhamer: een sport die meditatie, dans en vechten tegelijk is en geënt op bewegingen uit de dierenwereld. ‘Dat is helemaal goed geweest, na een half jaar wist ik dat ik in ieder geval de opleiding van het ITIP wilde volgen.’

Vanaf dat moment ging de ontwikkeling van Klinkhamer in sneltreinvaart. Hij kwam werken op het ITIP, assisteerde Voigt en een van de andere trainers tijdens hun sessies en deed de driejarige opleiding. Een van die andere trainers was Hans Korteweg, een autoriteit op het gebied van dromen. Die werd zijn leermeester. >>>

IEDER MENS DROOMT MINSTENS DRIE KEER PER NACHT. WE herinneren het ons alleen niet altijd. Aandacht voor je dromen is aandacht voor je innerlijk, het verrijkt je leven. Bovendien blijkt dat dromen wezenlijk zijn voor onze geestelijke gezondheid. Concentratievermogen, sociale vaardigheid, samenwerking, emotionele intelligentie, creativiteit en humeur gaan zienderogen achteruit wanneer we niet dromen. Wij kunnen langer zonder eten dan zonder dromen.

Eeuwenlang besteden mensen al aandacht aan hun dromen en gebruiken ze de dromen als aanwijzingen voor het dagelijks leven. Er zijn ook voorbeelden bekend van uitvindingen – zoals de naaimachine – die zijn ontstaan dankzij een droom.

Dromen geven zicht op de wijsheid die in de mens leeft, een wijsheid waar we ons maar ten dele bewust van zijn. In de nacht wordt ons een beeld getoond van alle zaken waar wij overdag onze ogen voor sluiten. In je leven kijk je op een bepaalde manier tegen jezelf aan. Wanneer je gaat slapen, laat je deze ‘ik-controle’ over je bestaan los. Dan kunnen er andere en nieuwe impulsen, gedachten en denkbeelden over jezelf binnenkomen. Zaken die je iets zeggen over wat je wilt, geheime wensen, verborgen kwaliteiten, creatieve vermogens, blikken op de toekomst, alles wat onbewust in je aanwezig is. Dat is ook het fascinerende én spannende van dromen. Je kunt meer inzicht krijgen in hoe je de zaken om je heen ervaart, welke keuzes je voorstaat, waar je op hoopt en wat je vreest. Je moet alleen leren om je dromen beter te begrijpen, maar dat is helemaal niet zo moeilijk.

De wereld van dromen maakt gebruik van beeldtaal, van symbolen. Een symbool is een verdichting van een aantal kwaliteiten en begrippen in één beeld. Bijvoorbeeld: de zee, de bergen en het moeras symboliseren alle drie iets anders. Je komt daarachter door associaties te maken bij de beelden die je krijgt in de dromen. Waar denk je aan als je de zee ziet, welke gedachten komen er dan op?

Het gevoel dat je hebt bij een droom is erg belangrijk. Welke emoties of gevoel heb je bij bepaalde symbolen of gebeurtenissen in een droom? Dat is iets waarbij je goed moet stilstaan. Wat jou raakt in een droom zegt iets over jou en je verbinding met bepaalde levensaspecten. Wanneer je op een kruispunt staat, welk gevoel heb je daar dan bij? Een kruispunt droom geeft aan dat er een beslissing te nemen is, >>>

maar ook hoe je je daarbij voelt. Wellicht voel je je daar hoogst ontevreden over en kan dat aanleiding zijn om een bepaalde beslissing die je in je leven moet nemen, toch wat beter onder de loep te nemen dan je nu doet.

Alles wat je droomt, weerspiegelt jouw innerlijk. Er is vaak wel een ik-persoon, maar je bent net zozeer degene die achtervolgd wordt als de achtervolger. Wanneer een dier jou achtervolgt, is het vaak zo dat jij iets in je dagelijks leven niet (be)leeft zoals je dat eigenlijk zou willen. Zo sprak ik eens een man die droomde over een herdershond die hem grommend achterna zat. Badend in het zweet werd de man wakker. Die herdershond – zo bleek uit het werken met de droom – stond voor deze man voor grenzen bewaken en van zich afbijten. Waar hij dat in zijn dagelijks leven overdag te weinig deed, kwam deze kracht in de nacht hem achtervolgen.

Zoals je kunt zien bij het voorbeeld van de herdershond, is menige droom aanleiding voor werk aan je persoonlijkheid. De droom geeft een aanzet en maakt je iets duidelijk, maar daarna heb je het niet zomaar veranderd. Dat vraagt om een persoonlijke inspanning, wellicht met tijdelijke hulp van een ander. Herhalende dromen zijn dan ook zeer de moeite van het onderzoeken waard.

Juist omdat dromen zo persoonlijk zijn, kun je niet volstaan met een blik in het droomwoordenboek of met wat algemene uitleg over een symbool. Ieder symbool is weer onderdeel van een specifieke samenloop van gebeurtenissen in een droom. En ieder symbool kent een algemene, maar ook een heel persoonlijke uitleg. Zo zal de zee voor iemand die watervrees heeft een andere betekenis hebben dan voor iemand die zijn eerste jeugdliefde beleefde aan zee. Om die reden raad ik mensen ook altijd aan hun dromen aan anderen te vertellen en er samen met anderen associaties bij te zoeken. Vaak hoor je jezelf dan dingen zeggen die veel meer helderheid geven over de boodschap van de droom.

Klinkhamer is nu mede-eigenaar/directeur van het ITIP. ‘School voor leven en werk’ luidt het motto. Het is een instituut met een prima reputatie. Jaarlijks schrijven zich zo’n tweehonderd cursisten in. ‘Dat zijn mensen die zich realiseren dat het leven meer is dan een natje en een droogje, die bewust willen leven, naar zichzelf kijken, hun drijfveren onderzoeken en erover praten, zich willen spiegelen. Die gaan letten op hun dromen, mediteren, om zo een zoektocht te ondernemen naar hun ziel. Wij helpen daarbij, we begeleiden, vragen en leggen uit.’

LUNCHEN IN HUIZE KLINKHAMER AAN een lange houten tafel is in april een ervaring van licht en kleur. De wanden zijn bedekt met leem en geschilderd in pastelkleuren. De muren hebben ramen van de grond tot de goot. Het licht van de lente valt panoramisch naar binnen. Een droom van een boerderij.

Dromen en oneindigheid zijn sleutelwoorden in het vocabulaire van Klinkhamer; soms betekenen ze, constateer ik, hetzelfde voor hem, zoals hij ook mysterie en mystiek door elkaar gebruikt. Als klein jongetje, zo vertelt hij, hield hij ervan urenlang naar de wolken en de sterren te kijken. Hij verwonderde zich over de onmetelijkheid van wat hij zag. Uit deze verwondering ontwikkelde zich een gevoel voor de stilte, de mysterieuze kanten van het leven. Zo houdt hij van de nacht, vertelt hij me tijdens ons vervolgesprek. ‘Die is zo mooi, donker, stil, je wordt vanzelf geholpen naar binnen te kijken, de nacht zorgt dat je op jezelf betrokken bent, overdag is alles zo duidelijk, zo zichtbaar, de nacht is geschikt voor mystiek’, formuleert hij omzichtig.

De mooiste nachten zijn, volgens Klinkhamer, de twaalf heilige nachten, die van 21 december tot Nieuwjaar. Hij noemt die periode de christustijd. ‘Dan zijn mijn dromen heel helder. De 21ste december is de dag van de zonnewende: een tijd van oerkrachten, bezinning en diepe stilte.’ Hij geeft toe dat de christustijd vooral voor Noord-Europeanen geldt; mensen op de evenaar doen het zonder zonnewende.

De nacht is de bakermat van wat hem ongemeen biologieert: de droom. ‘Dromen fascineren me; elke keer dat ik een droom krijg voorgelegd, denk ik “mooi” en dan ben ik geïnteresseerd. Ik merk bij mijzelf een basishouding van geloof dat het universum – al snap ik er soms niets van – een samenhangend geheel is, niet door een god die alles leidt, maar zoals dat in de joodse mystiek beleefd wordt: dat de mens een medeschepper, een medevormgever van zijn bestaan is, maar dat zijn bestaan tegelijk ingebed is in een groter geheel, dat je van mij god mag noemen.’

Klinkhamer ziet verhalen uit de Bijbel als verhalen over de ziel van de mens. God is een menselijk beeld, ‘een projectie van de mens’, zou de psycholoog zeggen; het werkelijke beeld van hem kunnen we, volgens hem, niet kennen.

Waar is nu de droom?

Bas Klinkhamer: ‘Het mooie is: in dromen zie ik hetzelfde, de ziel van de mens, als iets groots en moois, dat ik ook ervaar in bijbelverhalen. Dromen zijn evenals bijbelverhalen vensters op de ziel. Ik merk dat ik ze kan uitleggen, bevatten, vertellen, en mensen kan inspireren, maar de essentie is nooit helemaal te pakken. Daar begint mijn besef van het goddelijke.’

Denk je niet dat het misschien ook anders zou kunnen zijn? Je kunt het nog niet bevatten, maar met een beetje doorstuderen kan dat misschien wel? Heb je een hang naar mystiek?

‘Ja, ik ervaar dat als mysterie. Niet als een beperking van mijn eigen kennen en weten. In de menselijke, psychologische ervaring zit een spirituele dimensie, ik kan het nooit helemaal uitleggen, maar ik heb het idee dat als je ’s nachts je ik-besef ter ruste legt en het uitgeschakeld is, dat er dan een soort licht schijnt dat van god of het leven komt. Het schijnt op je, gaat door je heen, deels is het puur licht, deels wijsheid, deels driften en verlangens. Alle mensen dromen en dat vind ik een geschenk van het leven, dat zie ik niet als een puur wetenschappelijk object. >>>

A man with short dark hair is sitting in a wooden rocking chair. He is wearing a light blue patterned button-down shirt over a white t-shirt, dark blue jeans, and brown lace-up shoes. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The room has warm, golden-brown lighting, a wooden floor, and a radiator in the background.

'Ik merk dat ik dromen kan uitleggen, bevatten en vertellen, maar de essentie is nooit helemaal te pakken. Daar begint mijn besef van het goddelijke'

'Een droom kan een boodschap zijn van een wereld die verder gaat dan deze wereld die we alleen maar zien'

Er is een kenniskant aan de droom, kennis over het ik, over de drijfveren van het ik; maar er is ook de mysterieuze kant, dromen komen van de engelen. Ik bied pragmatisme aan, maar ik probeer ook mensen te wijzen op het feit dat wat ze denken en voelen niet alles is, dat het ik ook deel uitmaakt van een groter geheel. Dromen leiden altijd tot verwondering bij de mensen. Daarom zijn ze zo leuk, ze laten mensen niet onberoerd en ze geven een fantastische ingang in het zielenleven.

's Nachts wilde ik dood, vroeger in mijn eerste dromen; overdag was ik heel erg blij dat ik leefde. Dromen in de nacht vertellen wat er nog meer in je is of je niet onder ogen wilde zien. Bijvoorbeeld: je wordt achtervolgd door een wild dier. Een beest staat vaak symbool voor een diep verlangen in je. Onderdruk je overdag dat verlangen, dan komt het terug in je dromen als een achtervolger. Zo staan nachtmerries voor wat je in je leven uit de weg gaat, waarvoor je angst hebt.'

Je bent iemand, heb je me verteld, die terugschrikt voor de bijgelovige versie van de mystiek, het auralezen, 'niets is toeval', tafels laten dansen; maar kom je niet vaak mensen tegen die derailleren naar charlatanerie?

'Op ieder gebied bestaat de neiging te ontsporen, dus ook in de spiritualiteit. Ik zie mensen dan vluchten in een wereld die gericht is op zelfbevestiging en egocentrisme, met een overdreven aandacht voor paranormale verschijnselen. Dat is heilloos, je versterkt dan alleen maar het ik. Met de ziel heeft het niets te maken. Maar goed, dat derailleren bestaat net zo goed ten aanzien van seks, bezit en geld, het is een menselijke neiging.'

Wat vind je fout aan derailleren in bijvoorbeeld seks, bezit en geld?

'Dat je niet meer openstaat voor andere impulsen. Dat vind ik niet menswaardig. Dan ben je obsessief, niet voor andere prikkels ontvankelijk en kies je alleen maar mensen die bij je passen. Seksverslaving leidt tot een gebrek aan intimiteit in je leven.'

Zijn er criteria waarmee jij probeert mensen te beoordelen?

Klinkhamer reageert verrast: 'Je stelt vragen waar ik nooit over heb nagedacht. Ja, die criteria zijn er.' Voor de vuist weg komt hij met een lijstje: 'Ik kijk of ze in contact staan met andere mensen, of ze niet al te vergeetachtig en slordig zijn, of ze kunnen genieten van het leven, of ze liefde kunnen geven en ontvangen, of ze in contact staan met hun eigen gevoel, of ze anderen kunnen vertrouwen en of ze ja of nee kunnen zeggen.'

Opvallend is dat je spiritualiteit niet noemt.

'Dit is het lijstje waarop ik actie onderneem, je mij de strijd ziet aangaan. Dit en dat moet je anders doen; een veranderlijstje. Spiritualiteit bied ik aan als een mogelijk andere manier van kijken, van verdere verdieping. Maar als je het niet herkent, hoef je niet te veranderen. In hoe je je verhoudt tot andere mensen, tot de wereld om je heen, tot andere mensen en of je de liefde in jezelf kunt toelaten, dat leidt tot spiritualiteit. Niet andersom, zo van: als je maar in God gelooft, word je vanzelf spiritueel. Nee, zo werkt dat niet.'

Als iemand hoog scoort op dat lijstje, noem jij hem een spiritueel mens?

'Ja, dat is een spiritueel mens.'

Een droom staat ook voor meer, voor contact met een andere orde?

'Het is voor mij hetzelfde als ik naar een boom kijk. Je kunt die boom helemaal begrijpen en beschrijven. Maar als ik me realiseer hoe die groeit, werkt, afgestemd is op zijn omgeving, dan zie ik daar god in. Als ik appels zie, die aan de takken gegroeid zijn, dan zie ik dat als een vorm van genade. Als ik kijk naar schoonheid, dan ben ik ontroerd.'

Maar als ik ga nadenken over de groei, hoe het gekomen is, dan stopt de ontroering?

'Ja, maar waarom zou je die ontroering willen stoppen?'

Waarom wil jij de ontroering behouden?

‘Zij geeft mijn leven diepte. Daarom. Het is als een schilderij, je kunt ernaar kijken of niet. Verwondering over de schoonheid, de onbegrijpelijkheid, het hogere, geeft mensen vertrouwen, enorme overgave aan het leven. Ik kan er niets meer van zeggen.’

En dromen zijn als bomen?

‘Ik kijk op twee manieren naar dromen: naar het psychologische aspect en naar het mystieke aspect. In de droom is de grens tussen psyche en de spirituele wereld vervaagd. Dromen kunnen tekenen uit een fundamentele eenheid zijn. De ervaring van eenheid gaat voor een deel over vertrouwen, vertrouwen in het leven, vertrouwen dat je opgenomen bent in het geheel.’

Neem Zaria, de vrouw in de tv-uitzending die aan kanker lijdt. Zij droomde van een beeldschone man, met blonde haren, en was stervende. Wat niet bleek uit de tv-beelden, want dat was eruitgeknipt, was dat ik met haar zat te praten en vroeg haar de ogen te sluiten. Ik vroeg: wat voor energie komt er van die man? En ze beschreef hem niet in termen van lust, maar van pure liefde. Ik dacht: hij is een engel, en dan neem ik dat element mee, wat ik niet zou doen als ik puur psychologisch zou kijken.

Een droom kan een boodschap zijn van een wereld die verdergaat dan deze wereld die we alleen maar zien. Opgenomen zijn in iets wat groter is, geeft mensen een grote mate van ontspanning en zelfvertrouwen.’

Schuilt in puur spiritueel interpreteren het gevaar van kwezelachtigheid?

‘Dat denk ik wel. Jaap Voigt zei als we een droom bespraken altijd zoiets als: “Oké. Dat begrijp ik. Maar wat betekent het? Wat ga je doen?” De beste dromendokter was Jozef, uit de Bijbel. Hij verklaarde de droom van de zeven vette en magere koeien, en ondernam meteen actie. Graan in schuren opslaan. Voedsel bewaren. Hij maakte een actielijstje. Dat spreekt me aan. Op onze school ITIP heb ik hetzelfde: het is belangrijk wat je in de groep ontdekt, maar het is tien maal zo belangrijk hoe je je leven leidt.’

DAT IS NU KLINKHAMER TEN VOETEN

uit. Contemplatie en actie. De drie sessies die hij dit jaar als dromendokter heeft gedaan, zijn nog steeds te zien op de website, www.dromendokter.kro.nl. In een van de uitzendingen heeft Kees een interessante droom. Vijfentwintig jaar na het overlijden van zijn vrouw droomt hij herhaaldelijk dat hij zijn koffers moet pakken en verhuizen. Het angstzweet breekt hem uit. De dromendokter zoekt samen met hem naar de betekenis, stelt voorzichtig vragen en vraagt pas door als hij bij Kees een sterke reactie waarneemt. Klinkhamer zoekt of iemand meer rationeel of emotioneel ingesteld is en stemt zijn vragen daarop af. Hij doet dat heel zuiver en zorgvuldig. Samen komen ze erachter dat Kees’ huidige vriendin vindt dat het huis van Kees vol staat met relikwieën van zijn gestorven echtgenote. Zij wil haar eigen sfeer. Langzaam laat Klinkhamer bij Kees het besef doordringen dat die wens terecht is. Samen met haar bedenkt Kees het compromis van een volledig nieuwe inrichting en een hoekje met foto’s van de overledene. Een mooie uitkomst. Contemplatie en actie.

Karin droomt dat ze zelfs bij hoge nood niet naar de mannen-wc durft te gaan. Toilet-dromen komen vaak voor. Ze gaan over verstopt zijn, stiekem doen, niet netjes, viezigheid, en ze kunnen gemakkelijk verkeerd worden gehoord. Klinkhamer gaat voorzichtig te werk en achterhaalt dat Karin zich tijdens haar opvoeding altijd als een net meisje moest gedragen en nooit jongensdingen mocht doen. Hij raadt haar aan meer stoere dingen te doen, initiatief en besluiten nemen, vooroplopen, nee zeggen. Het advies slaat aan.

Het maakt de dromendokter blij als hij mensen uit hun harnas weet te bevrijden. Klinkhamer: ‘Eigenlijk zouden er in het hele land kleine tempeltjes moeten staan, zoals in India, waar het olifantsgodje Ganesh in zo’n tempeltje zit, je mag bij hem een wens achterlaten voor je naar je werk gaat. Bij ons zou een dromendokter in zo’n tempeltje moeten zitten, die voordat je naar je werk gaat aan jou de droom van die nacht uitlegt.’ ■

Een dromenmiddag met Ode en de dromendokter

Zaterdag 20 juni

TIJDENS DE ‘DROMENMIDDAG’ OP ZATERDAG 20 juni a.s., die voor lezers van *Ode* wordt georganiseerd (zie voor meer informatie pagina 60), zal dromendokter Bas Klinkhamer meer vertellen over de verschillende soorten dromen die er zijn. Dat kunnen dromen zijn over vallen, iets kwijt zijn, te laat komen, achtervolgingen, seks of vliegen, om maar een paar veelvoorkomende thema’s in dromen te noemen. Maar, nog belangrijker, er zal de mogelijkheid zijn om je dromen verder te onderzoeken en helderheid te krijgen over de betekenis ervan voor je dagelijks leven. Je kunt voor dit speciale evenement dromen meenemen die zich herhalen, dromen die je ooit had en die je nog steeds fascineren of dromen die je recentelijk hebt gekregen. Klinkhamer en zijn collega’s van het ITIP nemen uitgebreid de tijd om in verschillende kleine groepen jouw droom te analyseren.

Op www.itip.nl (klik naar ‘persoonlijke ontwikkeling en opleiding’) is meer informatie te vinden over dromen en de manier waarop je dromen beter kunt onthouden.